

Ehdotus	A 1957/UKK
Tekijä	Osaaminen ja kulttuuri Pohjolassa -valiokunta
Käsittelijä	Osaaminen ja kulttuuri Pohjolassa -valiokunta

A 1957/UKK Valiokuntaehdotus pohjoismaisesta ulkoilustrategiasta

Osaaminen ja kulttuuri Pohjolassa -valiokunta ehdottaa, että Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että laaditaan pohjoismainen ulkoilustrategia.

Taustaa

Osaaminen ja kulttuuri Pohjolassa -valiokunta esittää valiokuntaehdotuksen pohjoismaisesta ulkoilustrategiasta. Ehdotus perustuu suositukseen 11/2019 pohjoismaisesta ulkoilun toimintasuunnitelmasta. Ministerineuvoston suositukseen antamassa vastauksessa todettiin, että käynnissä oli pohjoismaisen yhteistyön kokonaisuudessaan kattavan toimintasuunnitelman laatiminen ja että ulkoilu mahdollisesti sisältyisi osana siihen. Valiokunta katsoi, ettei näin kuitenkaan tapahtunut. Kun Pohjoismaiden ministerineuvosto on nyt laatimassa uutta pohjoismaisen yhteistyön toimintasuunnitelmaa, asia on tullut uudelleen ajankohtaiseksi. Varsinkin pandemian aikana saimme huomata, että ihmisten halu oleskella ulkona luonnossa kasvoi räjähdysmäisesti.

On hyvä, että luonnossa liikkumisen suosio Pohjoismaissa kasvaa ja että yhä useammat hakeutuvat ulos luontoon kokeakseen elämyksiä, osallistuakseen erilaisiin aktiviteetteihin ja parantaakseen elämänlaatuaan. Myös luontomatkoilu yleistyy Pohjoismaissa. Se on monin tavoin hyvä asia, mutta samalla se asettaa vaatimuksia luonnon suojelemiselle ja luonnossa liikkumiseen tarvittavalle infrastruktuurille. On esimerkiksi pystyttävä huolehtimaan erilaisista jätteistä ja vaellusreittien kulkukelpoisuudesta sekä siitä, että luonto pysyy vahingoittumattomana. Tätä varten on tärkeä luoda tarvittava organisaatio. Luonnossa liikkumisen edistämiseksi, ulkoilijamäärän lisäämiseksi ja luonnon suojelemiseksi on laadittava pohjoismainen ulkoilustrategia, jonka painopistealueita ovat muun muassa seuraavat:

1. Tutkimus

Ulkoilua on Pohjolassa tutkittu varsin vähän, ja tutkimuksia ovat tehneet lähinnä sen harrastajat. Luonnossa liikkumisen lisäämiseksi olisi kuitenkin

kiinnostavaa tutkia sen ja kansanterveyden välistä yhteyttä, eli ketkä ovat ne, jotka jättävät ulkoilun väliin. Onko luonnossa liikkumiselle olemassa esteitä? Miten lasten ja nuorten liikkumista luonnossa voidaan lisätä? Entä miten luonnossa voidaan liikkua enemmän kuormittamatta sitä?

2. Aatteellisten järjestöjen toiminnan turvaaminen

Pohjoismaiden ulkoilutoiminnassa on mukana monia järjestöjä, ohjaajia ja sitoutuneita jäseniä. Yhdistystoimintaan osallistuminen rikastuttaa sosiaalista elämää, jossa tärkeitä ovat kaverit ja erilaiset aktiviteetit, ja lisäksi se kartuttaa tietoa yhdistysdemokratiasta. Samalla on tärkeää huolehtia siitä, etteivät lait ja säännöt rajoita aatteellisen sektorin mahdollisuuksia vaikuttaa ja toimia.

3. Matkailun lisääntyminen

Luontomatkailun lisääntyminen Pohjoismaissa on hyvä asia, varsinkin kun ajatellaan luonnon hyviä vaikutuksia ihmisen terveydelle. Samalla se kuitenkin myös lisää kävijämäärän vaikutuksia luontoon. Jokaisenoikeuksia on vaalittava, jotta maanomistajat eivät voi rajoittaa mahdollisuutta liikkua luonnossa vapaasti. Vaellusreitit ympäröiviä kasveja ja pensaita on myös suojeltava tallomiselta. Kasvava luontomatkailu lisää myös pysäköintipaikkojen, wc-tilojen, roska-astioiden ja jätehuollon tarvetta. Näitä ei aina ole ehditty rakentamaan kysynnän tahdissa. Joskus on myös epäselvää, kuka vastaa infrastruktuurin kustannuksista. On tärkeää jakaa vastuu selkeästi eri toimijoiden kesken.

4. Ilmastonmuutos

Monissa tutkimusraporteissa kerrotaan suurista ilmastonmuutoksista ja lentämisen vähennystarpeesta. Lentokohteiden sijaan lomailijalla on monia vaihtoehtoja omalla lähialueellaan, esimerkiksi veneily sisäsaaristossa, tunturivaellukset ja yöpyminen kauniin luonnon keskellä sijaitsevassa retkeilymajassa. Matkailujärjestöt voivat saada tehtäväkseen kertoa ilmastoälykkäistä lomavaihtoehtoista. Ilmaston kannalta on erinomaista, jos Pohjoismaiden asukkaat valitsevat kaukomatkojen sijaan lomailun omilla lähialueillaan.

5. Alkuperäiskansojen oikeudet

Monet Pohjoismaiden suosituimmista luontomatkailukohteista sijaitsevat Saamenmaassa. Pohjoismaisessa ulkoilustrategiassa tulee huomioida haasteet, jotka liittyvät luonnon virkistyskäytön lisäämiseen Saamenmaassa. On ratkaisevaa tärkeää, että saamelaiset osallistetaan luonnon virkistyskäytön kestävyyttä edistävään työhön. Näin pystytään rajaamaan porojen laidunmaille aiheutuvat vahingot ja säilyttämään ja kehittämään saamelaista kulttuuria. Alkuperäiskansojen oikeudet ja luonnonsuojelu liittyvät kiinteästi ilmastokriisin vastaiseen työhön ja auttavat luomaan yhteiskunnan, jossa kunnioitetaan oikeuksia ilman syrjintää.

6. Kotouttaminen

Yhdistyselämä – jossa on mukana myös ulkoiluyhdistyksiä – on hyvä foorumi toivottaa ihmiset tervetulleeksi. Ruotsissa ulkoilutoiminnalle annettiin lisämäärärahoja maahan vastasaapuneiden henkilöiden osallistamiseksi. On myönteistä, jos vastasaapuneiden kotouttamista voidaan jatkaa kaikissa Pohjoismaissa ulkoilun ja luonnon liikkumisen keinoin.

7. Opetus

Ulkoilun tulisi olla osa koulujen opetussuunnitelmia ja opettajankoulutuslaitosten opetusta, jotta opettajat saisivat tarvittavan osaamisen ulkoilun hyödyntämisestä opetuksessa ja luonnon käyttämisestä opetustilana. Tämä vaikuttaa myös tulevien sukupolvien tietoon ilmastonmuutoksen torjumisesta, luonnonsuojelusta, terveyden edistämisestä ja paremman oppimisympäristön kehittämisestä.

8. Elinkeinoelämä

Luonnon virkistyskäytön lisääminen luo kehittämis- ja innovaatiomahdollisuuksia paikalliselle elinkeinoelämälle. Pohjoismaisessa ulkoilustrategiassa tulee tarkastella Pohjoismaista saatujen hyvien esimerkkien valossa sitä, miten ulkoilujärjestöt ja paikallinen elinkeinoelämä pystyvät tekemään yhteistyötä tavalla, joka edistää molempia.

9. Kaupunkisuunnittelu

Kaikilla tulee olla oikeus päästä luontoon ja viheralueille asuinpaikasta riippumatta. Mitä lähempänä kävelyreittejä, leikkipuistoja tai lenkkipolkuja asuu, sitä helpompi on lähteä liikkeelle. Sen vuoksi on välttämätöntä osallistaa kansalaiset, myös lapset ja nuoret, kaupunkisuunnitteluun viheralueiden turvaamiseksi.

Valiokunnan näkemykset

Valiokunta on jo pitkään pyrkinyt edistämään ulkoilukysymyksiä muun muassa lasten ja nuorten ulkoilutoimintaa Pohjoismaissa käsitelleessä suosituksessa (10/2014), jonka tuloksena pohjoismaiset ulkoilujärjestöt laativat Nordic Outdoor Life -raportin. Maa- ja metsätalous-, kalastus-, vesiviljely- ja elintarvikeasiain ministerineuvoston (MR-FJLS) sekä pohjoismaisen lapsi- ja nuorisoyhteistyön komitean (NORDBUK) rahoittama raportti on toiminut tämän valiokuntaehdotuksen pohjana.

Raportti tuo selvästi esiin ulkoilumahdollisuuksien vaikutukset ja merkityksen ihmisten arjessa sekä ulkoilun vaalimisen ja kehittämisen tärkeyden niin kaupungeissa kuin niiden ulkopuolellakin kestävämmän yhteiskunnan luomiseksi. Valiokunta halusi tarkentaa, että sen näkemyksen mukaan tarvitaan ennen kaikkea tutkimusta, joka selvittää ihmisten elämässä esiintyviä ulkoilun esteitä sekä tarjoaa ehdotuksia niiden poistamiseksi.

Ehdotus liittyy useisiin valiokunnan ja Pohjoismaiden neuvoston priorisoimiin aiheisiin: YK:n kestävä kehityksen tavoitteet, kestävä matkailu, ilmastonmuutos, lapset ja nuoret, kotouttaminen, kansanterveys ja tutkimus. Kestävä matkailu ja lapset ja nuoret kuuluvat myös Pohjoismaiden ministerineuvoston Islannin-puheenjohtajakauden painopisteisiin. Sen vuoksi työhön tulee osallistaa useita Pohjoismaiden ministerineuvoston sektoreita.

Kööpenhaminassa 5. syyskuuta 2023

Camilla Gunell (ÅSD)

Henrik Møller (S)

Lars Mejern Larsson (S)

May Britt Lagesen (A)

Pinja Perholehto (sd.)

Brigitte Klinskov Jerkel (KF)

Marko Kilpi (kok.)

Noora Fagerström (kok.)

Ville Väyrynen (kok.)

Ulrica Liljeberg (C)

Hafþís Hrönn Hafsteinsdóttir (Frlf)

Kathrine Kleveland (Sp)

Lotta Johnsson Fornarve (V)

Victoria Tiblom (SD)

Helge André Njåstad (FrP)